

Český jazyk pro pátáky

PRAVOPIS U, Ú, Ů

VYJMENOVANÁ SLOVA

PRAVOPIS S, SE, Z, ZE A VZ v předponách

PRAVOPIS S, SE, Z, ZE A VZ v předložkách

PRAVOPIS SOUHLÁSEK A SKUPIN SOUHLÁSEK

V kořenech českých slov píšeme po obojetných souhláskách y /ý jen ve vyjmenovaných slovech a slovech, která jsou s nimi příbuzná, nebo od nich odvozená. V ostatních slovech píšeme i / í.

B

BÝT - bytí, živobytí, dobýt, odbýt, pozbýt, nabýt i nabývat (bohatství), odbyt, neodbytný, přibýt (někam), bývat, bývalý, přibývat, zabývat se,

bych, bys, by, bychom, byste, abych, abys, aby, kdyby, kdybys, kdybych (tvary podmiňovacího způsobu),

byt, bytná, bytový, bytelný, bytost, příbytek,

bydlit, bydliště, obydlí, bydlo (**příbytek**, živobytí),

dobytek, dobytče, dobytčářství,

nábytek, nábytkářský,

obyvatel, obyvatelstvo, dobyvatel, obývat, přebývat (na návštěvě),

zbytek, ubýt, ubývat, úbytek, zbývat, přebytek

OBYČEJ – obyčejný

BYSTRÝ – bystře, bystrost, bystřina

BYLINA – býlí, býložravec, černobýl, zlatobýl

KOBYLA – kobylka

BÝK – býček, býčí, býkovec

BABYKA

Vlastní jména: Bystřice, Kobylisy, Bydžov, Přibyslav, Zbyněk, Hrabyně

Poznámka: bít (tlouci) – hodiny bijí, bilo mi srdce, nabít pušku, přibít prkénko, pobít plechem

bidlo (tyč)

SLYŠET – slyšitelný, slychat, nedoslýchavý

MLÝN – mlynář, mlýnice

BLÝSKAT SE – blýsknout se, zablýsknout se, blýskavice, blýskavý, blyštět se

POLYKAT – zalykat se

VZLYKAT – vzlyknout, vzlyk, vzlykot

PLYNOUT – uplynout, rozplynout se, rozplývat se, splynout, splývat, oplývat, vyplývat, plynulý, plyn, plynný, plynárna, plynoměr, plynojem

PLÝTVAT – plýtvání

LYSÝ – lysina, lyska, Lysá, Lysolaje

LÝTKO – lýtkový

LÝKO – lýčí, lýčený (ve významu lýkový), lýkovec, lýkožrout

LYŽE – lyžovat, lyžař

PELYNĚK – pelyňkový

PLYŠ – plyšový

Méně běžná slova:

SLYNOU (být proslavený, známý),

PLYTKÝ (povrchní),

VLYS (stavební ozdoba)

Poznámka: mlít (obilí), líčený (předstíraný, strojený)

M

MY (zájmeno 1. osoby množného čísla)

MÝT – mycí, myčka, umýt, umývat, umyvadlo, umývárna, mýval, mýdlo, mydlit, mydlář, mydlina

MYSLET i **MYSLIT** – mysl, myšlenky, pomyslit, pomyslet, pomýšlet, přemýšlet, vymyslet, vymyslet, vymýšlet, výmysl, úmysl, usmyslit si, smýšlení, smyšlenka, smysl, smyslný, nesmyslný, průmysl, myslivec, myslivna, Přemysl

MÝLIT SE – mýlka, omylný, omyl, zmýlená

HMYZ – hmyzí, hmyzožravec

MYŠ – myší, myšina

HLEMÝŽD – hlemýžď

MÝTIT (kácet) – mýtina, vymýtít, vymycovat

ZAMYKAT – odmykat, nedomykat, výmyk, přimykát se

SMÝKAT – smyk, smýčit, smyčec, smyčka, průsmyk

DMÝCHAT – rozdmýchat, dmychadlo

CHMÝŘÍ – ochmýřený

NACHOMÝTNOUT SE – ochomýtat se

MÝTO (poplatek vybíraný za používání cest) – mýtné, Mýto

MYS – výběžek pevniny do moře

Vlastní jména: Litomyšl, Kamýk

Poznámka: mi (3. pád zájmena já), mít (být vlastníkem)

PÝCHA – pyšný, pyšnit se, zpychnout, pýchavka, pych, přepych

PYTEL – pytlovina, pytlák, pytlačit

PYSK – pyskatý, ptakopysk

NETOPÝR – netopýří

SLEPÝŠ (beznohý plaz podobný hadu)

PYL – opylovat

KOPYTO – sudokopytník

KLOPÝTAT – klopýtnout

TŘPYTIT SE – třpyt, třpytivý, třpytka

ZPYTOVAT – jazykozpyt, nevyzpytatelný

PYKAT – odpykat

PÝR

PÝŘIT SE (červenat se) – zapýřit se

ČEPÝŘIT SE

Vlastní jména: Přepychy, Solopysky, Chropyně, Pyšely, Spytihněv

SYN – synovský, synovec, zlosyn

SYTÝ – sytost, dosyta, nasytit, nenasytný

SÝR – syreček, sýrař, sýrárna, syrovátka

SYROVÝ – syrovinka

SYCHRAVÝ – Sychrov

USYCHAT – vysychat

SÝKORA – sýkorčí

SÝČEK – sýčkovat

SYSEL – syslí

SYČET – sykat, sykot

SYPAT – sypký, sýpka, sypek, nasypat, násyp, násypný, osypaný, vysypat, zasypat, zásyp

Poznámka: sípat (chraptět)

VY (zájmeno 2. osoby čísla množného)

VY-/**VÝ**- (předpony slov)

VYKAT – vykání

VYSOKÝ – vysočina, Vysočany, vyšší, výše, výška, výšina, povýšit, vyvýšit, vyvýšenina, zvýšit, převyšovat, Vyšehrad

VÝT – zavýt

VÝSKAT (radostně vykřikovat) – výskot, zavýsknout

ZVYKAT – zvyk, zlozvyk, zvyknout, zvyklost, navykat, navyknout, návyk, odvykat, odvyknout, obvyklý

ŽVÝKAT – žvýkáci, přežvykovat, přežvýkavec, žvýkačka

VYDRA – vydří, Povydří, vydrovka

VÝR (pták) – výří

VYŽLE (velmi hubené dítě)

POVYK – povykovat

VÝHEŇ

Méně běžná slova: CAVYKY (okolky, průtahy), VYZA (obrovitá ryba příbuzná jeseteru)

Vlastní jména: Výtoň, Vyškov

Poznámka: vír (krouživý pohyb vody nebo vzduchu), vískat (probírat se někomu ve vlasech), vít (vinout), vížka (věžička)

Z

BRZY

JAZYK – jazýček, jazykozpyt, jazykověda, dvojjazyčný, jazylka

NAZÝVAT (SE) – vyzývat, vyzývavý, vzývat, ozývat se

RUZYNĚ – ruzyňský

Poznámka: brzičko (je odvozeno příponou -ičko), zívat (únavou, touhou po spánku)

F

FYZIKA – obor studující základní vlastnosti látek

2.1. Pravopis souhlásek na konci slov

Podle činnosti hlasivek rozdělujeme souhlásky na znělé a neznělé.

- **znělé souhlásky:** **b, d, d', g, h, v, z, ž, j, m, n, ň, j, l, r**
při vyslovení hlasivky kmitají (nelze je šeptat)
- **neznělé souhlásky:** **p, t, t', k, ch, f, s, š, c, č**
při vyslovení hlasivky nekmitají (lze je šeptat)

Párové souhlásky se liší pouze znělostí.

	párové souhlásky								nepárové souhlásky								
Znělé	b	d	d'	g	h	v	z	ž		m	n	ň	j	l	r		
Neznělé	p	t	t'	k	ch	f	s	š								c	č

Na koncích slov vyslovujeme každou souhlásku **nezněle**.

Ve výslovnosti tedy nerozlišujeme mezi souhláskami:

párové souhlásky	výslovnost	pravopis
b - p	[dup]	dub (dubový) - dup (dupat)
d - t	[let]	led (ledy) - let (létat)
d' - t'	[zet']	zed' (zdi) - zet' (zet'ové)

g - k	[lok]	log (2.p. mn. č. logo) - lok (lok at)
h - ch	[vrch]	vrh (vr hat) - vrch (vr chol)
v - f	[pif]	piv (2.p. mn. č. pivo) - citoslovce (zvuk - pi f)
z - s	[kos]	koz (2.p. mn. č. koza) - kos (pták)
ž - š	[díš]	díž (dí že) - díš (pr avdu dít)

Pro zjištění, jakou souhlásku napsat, si řekněte slovo v jiném tvaru, případně slovo příbuzné.

Jestliže je v něm souhláska znělá, píšeme ji zněle.

Slyšíme: [zátach], řekneme si: zátáhnout. Píšeme znělou souhlásku **h**

2.2. Pravopis souhlásek na konci slov

Podle činnosti hlasivek rozdělujeme souhlásky na znělé a neznělé.

- **znělé souhlásky:** **b, d, d', g, h, v, z, ž, j, m, n, ň, j, l, r** - při vyslovení hlasivky kmitají (nelze je šeptat)
- **neznělé souhlásky:** **p, t, t', k, ch, f, s, š, c, č** - při vyslovení hlasivky nekmitají (lze je šeptat)

Párové souhlásky se liší pouze znělostí.

	párové souhlásky								nepárové souhlásky								
Znělé	b	d	d'	g	h	v	z	ž		m	n	ň	j	l	r		
Neznělé	p	t	t'	k	ch	f	s	š								c	č

Na koncích slov vyslovujeme každou souhlásku **nezněle**.

Ve výslovnosti tedy nerozlišujeme mezi souhláskami:

párové
souhlásky

výslovnost

pravopis

b - **p**

[dup]

dub (dubový) - **dup** (dupat)

d - **t**

[let]

led (ledy) - **let**(létat)

d' - **t'**

[zet']

zed' (zdi) - **zet'** (zet'ové)

g - **k**

[lok]

log (2.p. mn. č. logo) -
lok (lokat)

h - **ch**

[vrch]

vrh (vrhat) - **vrch** (vrchol)

v - **f**

[pif]

piv (2.p. mn. č. pivo) - citoslovce
(zvuk - **pif**)

z - s	[kos]	koz (2.p. mn. č. koza) - kos (pták)
ž - š	[díš]	díž (díže) - díš (pravdu díť)

Pro zjištění, jakou souhlásku napsat, si řekněte slovo v jiném tvaru, případně slovo příbuzné.

Jestliže je v něm souhláska znělá, píšeme ji zněle.

Slyšíme: [zátach], řekneme si: zatáhnout. Píšeme znělou souhlásku **h**

2.3. Zdvojené souhlásky

Ke zdvojení souhlásek dochází:

Při skládání slov

půl + litr = půllitr, dvoj + jazyčný = dvojjazyčný, lec + cos = leccos

- **Při odvozování předponami**

Ve slovech, která mají na začátku základu stejné písmeno, jakým končí předpona.

roz + zlobit = rozzlobit, bez + zubí = bezzubí,

nej + jednodušší = nejjednodušší, od + dálit = oddálit

- **Při odvozování příponami**

Ve slovech, která mají v základu stejné písmeno, jakým

začíná přípona

den + ní = denní, kámen + ný = kamenný

- **Zdvojení souhlásek v těchto ustálených případech: Anna, měkký, vyšší, povinnost, panna**

2.4. Pravopis skupin souhlásek nn / n

Zdvojené souhlásky **nn** píšeme:

- Je-li v základu slova písmeno *n* a následuje **přípona -ní nebo -ný**
víno + ný = vinný, ráno + ní = ranní, týden + ní = týdenní
- Zpravidla ve složených přídavných jménech
rovnoramenná, silnostěnný, dvojstranná, trojhranný, dlouhovlnný
- Zpravidla v druhých a třetích stupních přídavných jmen a slovech od nich odvozených
účinně - účinněji - nejúčinněji, povinný - povinnější - nejpovinnější

Jednu souhlásku **n** píšeme:

- **Ve slovech s příponami -ík, -ina a -ice**
deník, viník, cenina, slanina, vinice
- **V přídavných jménech přivlastňovacích odvozených od názvů zvířat:**
varaní, krocení, kuní, beraní, sloní

- Ve slově **raný** ve významu časný **raná** zelenina, **rané** brambory

2.5. Pravopis skupin souhlásek s příponami -ský, -ští

- Končí-li kořen slova na souhlásky **-s** nebo **-c**, tuto souhlásku v pravopise většinou **zjednodušíme**.

koncovka kořene	přípona	změna na	příklad
-s	-ský	-ský, -ští	Rus- ruský, ruští
-c	-ský	-cký, -čtí	Bystřice - bystřický, kupec - kupecký, kupečtí

- Končí-li kořen slova na souhlásky **-g**, **-h**, **-ch** nebo **-k**, tuto souhlásku v pravopise většinou **měníme**.

Koncovka kořene	přípona	změna na	příklad

-g	-ský	-ž + ský/ští	Riga - rižský, rižští
-h	-ský	-ž + ský/ští	Praha - pražský, pražští
-ch	-ský	-š + ský/ští	Vlach - vlašský, vlašští
-k	-ský	-c + ký, -- --č + tí	otrok - otrocký, otročtí

- U cizích slov končících na **-berg, -berk, -borg, -burg, -burgh, -ing, -inky** se před **-ský** odsouvá koncové **-g, -gh, -k**.

koncovka kořene	přípona	změna na	příklad
-berg	-ský	g-ský	Telberg - telberský
-berk	-ský	k-ský	Štramberk - štramberský
-burk	-ský	k-ský	Hamburk - hamburský
-burg	-ský	g-ský	Coburg - coburský

Pozor! V asijských jménech končících na **-ing, -ang** a **-ung** se před příponou **-ský** koncová souhláska zachovává.

- Končí-li kořen slova na souhlásky **-č, -š, -z** nebo **-ž**, zůstává v pravopise **beze změny**.

koncovka kořene	přípona	výsledek	příklad
-č	-ský	-čský, -čští	Halič - haličský, haličští
-š	-ský	-šský, -šští	Mikuláš - mikulášský, mikulášští
-z	-ský	-zský, -zští	Bezděz - bezdězský, bezděžští
-ž	-ský	-žský, -žští	Kambodža - kambodžský, kambodžští

- Končí-li kořen slova na souhlásky **-r** a **-ř**, zůstává v pravopise zpravidla **beze změny**.

koncovka kořene	přípona	výsledek	příklad
-ř	-ský	-řský, -řští	moře - mořský, mořští
-r	-ský	-rský, -rští	Ekvádor - ekvádorský, ekvádorští

- Končí-li kořen slova na souhlásky **-d, -d', -t, -t', -n, -ň**, zůstávají před předponou **-ský** **beze změny**.

2.6. Skupiny souhlásek při stupňování přídavných j.

- Některé souhlásky se při stupňování přídavných jmen na hranici slova a přípony **-ší** mění.

změna	první stupeň	druhý stupeň	třetí stupeň
s -> š	vysoký	vyšší	nejvyšší
ch -> š	plachý	plašší	nejplašší
h -> ž	drahý	dražší	nejdražší
z -> ž	úzký	užší	nejúžší
někdy d -> z	snadný	snazší	nejsnazší
	krátký	kratší	nejkratší

- Některé souhláskové skupiny a souhlásky se mění před příponou **-ejší**.

změna	první stupeň	druhý stupeň	třetí stupeň
h -> ž	strohý	strožejší	nejstrožejší
k -> č	mělký	mělčejší	nejmělčejší
sk -> št	lidský	lidštější	nejlidštější
ck -> čt	fyzický	fyzičtější	nejfyzičtější

- Některá přídavná jména končící na *-ký* mají druhý a třetí stupeň zakončen koncovkou *-čí*,
(*-k-* přechází v *-č-*).

první stupeň	druhý stupeň	třetí stupeň
tenký	tenčí	nejtenčí
měkký	měkčí	nejměkčí
lehký	lehčí	nejlehčí
křehký	křehčí	nejkřehčí

2.7. Pravopis mě - mně, bě - bje, pě, vě - vje

2.7.1. Pravopis mě - mně

V kořenech slov píšeme vždy Mě / mě.

paměť, měnič, město

V koncovkách podstatných jmen píšeme zpravidla mě.

v domě, na stromě

Zřídka končí kořen podstatného jména na -mn, zde píšeme mně.

v hymně

Na rozhraní částí slova se řídíme podle toho, zda slyšíme v odvozeném slově souhlásku n

rozumně - řekneme si rozumný - zde n slyšíme, píšeme tedy mně

zřejmě - řekneme si zřejmý - zde n neslyšíme, píšeme tedy mě

U příslovčí je vhodné si říct tvar přídavného jména v prvním stupni:

rozumně - řekneme si (Jaký?) rozumný

U sloves je vhodné použít tvar 3. osoby, čísla jednotného, přítomného času:

rozumět - řekneme si (Co dělá on, ona, ono?) rozumí

Ve slově tamější píšeme mě.

Slovo tamější je odvozeno od příslovce tam a přípony - **ejší**.

Ve slovech odvozených od slova pomni a ve slově pomněnka a domněnka píšeme mně.

vzpomněl, připomněl, opomněl, zapomněl, rozpomněl,
zapomnětlivý, pomněnka a domněnka

Pro snadnější zapamatování je dobré se naučit tuto větu.:

Pomni, abys nezapomněl, že ve slovech pomněnka a domněnka se píše mně.

V 2. a 4. pádě zájmena já píšeme tvar mě, ve 3. a 6. pádě píšeme tvar mně.

2. pád (Ptáme se, Koho? Čeho?) - Odešla beze mě.

3. pád (Ptáme se, Komu? Čemu?) - Dal mně dárek.

4. pád (Ptáme se, Koho? Co?) - Sledoval mě pozorně.

6. pád (Ptáme se, O Kom? O čem?) - Nevěděla o mně nic.

Pro snadnější zapamatování lze použít tuto pomůcku:

2. a 4. ($2 + 2 = 4$) pád píšeme ve tvaru mě - tedy 2 písmena

3. a 6. ($3 + 3 = 6$) pád píšeme ve tvaru mně - tedy 3 písmena

2.7.2. Pravopis **bě - bje**

Po písmenu *B / b* píšeme v kořenech slov *ě*.

bělásek, běžet, oběd, oběť, oběh

-je- píšeme pouze po předponách *ob-* a jen tehdy, následuje-li po předponě kořen slova začínající na *je*

objevit, objednávka, objet

K určení, zda se jedná o předponu, můžeme použít pomůcku:

Předponu oddělíme od kořene a zkusíme dosadit jinou českou předponu.

Dává-li poté slovo smysl, je potvrzeno, že se o předponu skutečně jedná.

objevit - oddělíme předponu *ob-* a ke kořenu *jevit* doplníme například předponu *pro-* **projevit** je české slovo, máme tedy potvrzeno, že se jedná o předponu.

Pozor na pravopis těchto slov:

objem, objektiv, objekt

Pozor, v některých slovech je třeba rozlišit pravopis podle jejich významu.

7.p. j.č. nebo 2.p mn.č

objetí – odvozeno

slova *oběť* - **oběti**

odslov *obejmout* nebo *objíždět*

2.7.3. Pravopis **pě**

Po písmenu *P / p* vždy následuje **ě**, protože žádná předpona nekončí na *p*.

zpěv, pěstovat, spěchat, pěnkava, pětiboj, pěst, zpět

2.7.4. Pravopis **vě - vje**

Po písmenu *V / v* píšeme v kořenech slov **ě**.

věž, uvěřit, větroň, věšet, větrík, věk, hvězda, svět, květ, květina, vějíř

-je- píšeme pouze po předponách *v-* a jen tehdy, následuje-li po předponě kořen slova začínající na *je-*.

vjezd, vjet

K určení, zda se jedná o předponu, můžeme použít tuto pomůcku:

Předponu oddělíme od kořene a zkusíme dosadit jinou českou předponu.

Dává-li poté slovo smysl, je potvrzeno, že se o předponu skutečně jedná.

vjezd oddělíme předponu *v-* a ke kořenu **jezd** doplníme například předponu *zá-* **zájezd** je české slovo, máme tedy potvrzeno, že se jedná o předponu.

Pozor, v některých slovech je třeba zvolit pravopis podle jejich významu.

studovat, dělat - vědu   vjezu - někam se dopravím

3.0. Pravopis

Ú/ú s čárkou píšeme na začátku slov

například v těchto slovech:

**úmysl, úl, úroda, únor, Újezd, Újezdec, úděl, úkol, úterý,
úvěr, únos, ukaz, úder, úplatek, úplněk, ústa**

Následuje-li dlouhé ú po předponě, píšeme jej s čárkou

například v těchto slovech:

**neúrodný, zúčastnit se, zúžit, neúmyslný, neúroda,
bezúročný, nezáúkolovaný, přeúvěrovat**

**Začíná-li druhá část složeného slova písmenem dlouhé ú,
píšeme jej s čárkou**

například v těchto slovech:

trojúhelník, pravouhlý, širokouhlá (obrazovka)

V citoslovcích píšeme ú

například v těchto slovech:

hú, bú, vrkú, cukrú, fiú, mú

Ve slově ocún - ve významu léčivá bylina, píšeme *ú*

V některých slovech přejatých píšeme *ú*

například v těchto slovech:

**túra, fúze, kúra - (lékařská), múza, manikúra, ragú,
pedikúra, skútr, fúze, transfúze, fúrie, medúza, iglú,
túje, Porúří**

Pozor, v některých slovech píšeme *ú/ů* podle jejich významu.

na stromě - kůra   kúra - léčebná procedura

3.1. Pravopis

ů s kroužkem píšeme uvnitř slov

například v těchto slovech:

kůň, kůl, kůže, kůrovec, kvůli, můstek, lůj

ů s kroužkem píšeme v koncovkách některých pádů podstatných jmen,

často v druhém a ve třetím pádě množného čísla

například v těchto slovech:

hradů, hradům, kožichů, kožichům, likérů, likérům a v dalších

---

ů s kroužkem píšeme v přídavných jménech přivlastňovacích mužského rodu,

v prvním pádě čísla jednotného

například v těchto slovech:

Petrův, bratrův, strýcův a v dalších

ů s kroužkem píšeme v zakončení některých příslovcí

například v těchto slovech:

domů, dolů

3.2. Pravopis

Krátké *u* píšeme ve slovech přejatých, která jsou zakončena příponou *-ura*

například v těchto slovech:

literatura, kultura, inventura, prokuratura, brožura a v dalších

V těchto slovech se chybuje, protože jsou často vyslovována nespisovně, dlouze.

V běžných českých slovech, ve kterých je *u* krátce znějící, píšeme krátké *u*.

například v těchto slovech:

duch, dudy, kuře, luk, muset, nutit, otupit, pupek, ruka a další

PRAVOPIS S, SE, Z, ZE A VZ v předponách

Při určování, zda píšeme s, se, z, ze a nebo vz, je důležité si uvědomit, zda se jedná o předponu (je součástí slova) nebo o předložku (je samostatným slovním druhem).

4.1. Pravopis ve slovesech a slovech od nich odvozených s předponami s- / se-

4.1.1. U sloves, která vyjadřují směrování shora dolů nebo pryč z povrchu

splavit, smýt, sestoupit, setřít, smazat

Pozor, v některých slovech je třeba rozlišit předponu s-,se-/z-, ze podle jejich významu.

mazáním setřít - **smazat**   **zmazat** - umazat

sedřít kůži - **sedřít**   **zedřít** - přílišnou námahou

dolů nebo dohromady - **slézat**   **zlézat** - kopce, hory

ze svahu - **sválet**   **zválet** - poválet

ů, dohromady, ke zlému - **svést**   **zvést** - zkazit

dolů - **svrhnout**   **zvrhnout** - převrhnout

dolů - **strhnout**   **ztrhnout** - přílišnou námahou

shora dolů - **shlížet**   **zhlížet** - v zrcadle

dívat se shora
dolů - **shlédnout** **zhlédnout** - spatřit

dolů - **sběhnout** **zběhnout** - přihodit se,
vojenský zběh

setřít líbáním rtěnku - **slíbat** **zlíbat** - někomu tvář

4.1.2. U sloves, která vyjadřují směrování dohromady, k sobě, na jedno místo

svinout, stočit, skládat, sbírat, sejít se

Pozor, v některých slovech je třeba rozlišit předponu s-,se-/z-, ze podle jejich významu.

dohromady - **slít** **zlít** - polít

svinout - **smotat** **zmotat** - zmást, poplést

mazáním setřít - **smazat** **zmazat** - zašpinit

shromáždění lidí - **sběh** **zběh** - dezertér

dohromady - **sběhlý** **zběhlý** - zkušený

přitlouci dohromady k sobě - **sbít** **zbít** - nabít někomu

shora nebo dohromady - **skopat** **zkopat** - někoho pokopat

splést dohromady - **skroutit** **zkroutit** - překroutit

dolů nebo dohromady - **stékat** **ztékat** - vzít na zteč hradby

dohromady - **stlouci** **ztlouci** - nabít někomu

4.1.3.V některých ustálených případech píšeme s-/se-.

spálit, schovat se, slevit, skonat, skončit, spasit,

spáchat, stěžovat si, stýskat si, stvořit, sdělit,

scestný

Pozor, v některých slovech je třeba rozlišit předponu s-,se-/z-, ze podle jejich významu.

naříkat - **stěžovat si** **ztěžovat** - dělat obtížným

řídit, opravit - **spravit** **zpravit** - informovat

narýsovat - **skreslit** **zkreslit** - informovat
nepřesně

kosou pokosit - **skosit** **zkosit** - udělat kosým - úhel

smlouvu - **sjednat** **zjednat** - nápravu, pořádek

pracovní, peněz v bance - **směna** **změna** - počasí, stavu atd.

4.2. Pravopis ve slovesech a slovech od nich odvozených s předponami z- / ze-

4.2.1.Při dokončení děje píšeme předpony z-, ze- (vytváření dokonavých sloves z nedokonavých)

moknout - zmoknout, rušit - zrušit, barvit - zbarvit

Pozor, v některých slovech je třeba rozlišit předponu s-,se-/z-, ze podle jejich významu.

spočítat položky - **súčtovat** **zúčtovat** - provést účtování
odsouhlasit, potvrdit - **stvrdit** **ztvrdit** - udělat tvrdým

---

4.2.2. Vyjadřuje-li sloveso změnu stavu, píšeme předpony z-, ze-.

prostý - **zprostit**, **důraz** - **zdůraznit**, **ocel** - **zocelit**,
moudrý - **zmoudřet**, **kapalný** - **zkapalnit**

Pozor, v některých slovech je třeba rozlišit předponu s-,se-/z-, ze podle jejich významu.

trápit, utlačovat - **sužovat** **zužovat** - dělat úzkým

4.3. V některých ustálených případech píšeme předpony z-/ze-.

zpívat, **zpěv**, **zhostit se**, **zkoušet**, **zkouška**, **způsob**, **ztuha**,
ztěžka, **zpytovat**, **zřídít**, **zpupný**, **ztepilý**, **ztráta**, **zleva**,
zpět, **zkoumat**, **zpověď**

4.4. Pravopis ve slovesech a slovech od nich odvozených s předponami vz-

4.4.1. U slov, která vyjadřují směrování nahoru, píšeme předponu vz-

vztyčit, vzchopit se

Pozor, slovo vstát a slova, která jsou s tímto slovem příbuzná, mají pouze předponu v-.

4.4.2. U slov, která vyjadřují pohyb proti něčemu, píšeme předponu vz-

vzbouřit se, vzepřít se

4.4.3. U slov, která vyjadřují stupňování děje, píšeme předponu vz-

vzkvétat, vzplanout, vzbudit, vzchopit, vzkvétat

4.4.4. V některých ustálených případech píšeme předponu vz-

vztah, vztek, vzpomínat

Předložky *s/se* se pojí s těmito pády:

- se 7. pádem

s bratrem, **se** známými

Ve větách se slovem *sebou* je třeba rozlišit, zda se jedná o:

7. pád prostý: Házel **sebou**.

nebo

7. pád předložkový: Vzal **s** sebou kamaráda.

-
- se 4. pádem

Předložky *s/se* se používají ve spojení se 4. pádem jen v zastaralých výrazech.

kdo s koho, **být s** to, atd.

Tyto výrazy jsou ustálené a stále se užívají, proto jsou považovány za spisovné.

V případě, že chce pisatel naznačit směr pohybu z povrchu pryč, lze použít předložky *s/se* ve spojení s 2. pádem.

shodit se skříňe, **sešplhat se** skály, atd.

V těchto případech je však vždy možné použít předložku z/ze, pouze není rozlišen směr.

Předložky z/ze se pojí s těmito pády:

- se 2. pádem

z domu, ze sklepa, z šatny, ze skály

Předložky z/ze lze ve spojení s druhým pádem použít vždy.

*Zdroj:
Diktátorek software*